

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ОДИН З ВЕКТОРІВ ОСВІТНЬОГО КУРСУ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ»

Цигура Галина Олексіївна

кандидат сільськогосподарських наук, завідувач кафедри Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Збереження здоров'я є однією з ключових умов для досягнення сталого розвитку суспільства. Населення, яке має низький рівень здоров'я, не здатне повноцінно сприяти національній безпеці країни та брати участь у здійсненні економічних, соціальних та політичних реформ. Тому формуванню здоров'язбережувальної компетентності приділяється особлива увага на всіх рівнях освіти.

Надзвичайно важливим є питання професійної підготовки фахівців освітньої галузі, які були б компетентними у питаннях збереження здоров'я та формування здоров'язбережувальної компетентності своїх вихованців. Адже моніторинг стану здоров'я населення України вказує на стійку тенденцію до його погіршення [1; 5]. Зараз додатковим чинником, що значно погіршує стан здоров'я українців, є війна росії проти України, яка спричиняє не тільки фізичні травми, а й серйозно погіршує психічне здоров'я всього населення України.

Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до здоров'язбережувальної діяльності передбачається законом України «Про освіту» (2017 р.), Стандартом вищої освіти для підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» (2019 р.) [3], Стандартом фахової передвищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» (2021 р.), освітньо-професійними програмами підготовки бакалаврів галузі знань Освіта / Педагогіка за спеціальностями Середня освіта (Фізична культура), Фізична культура і спорт [2]. Так, відповідно до Стандарту, серед фахових компетентностей є: «здатність до організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення»; «здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціо-

нального харчування та інших чинників здорового способу життя»; серед програмних результатів навчання є такі: «демонструвати готовність до зміцнення особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та інших чинників здорового способу життя, проведення роз'яснювальної роботи серед різних груп населення»; «організувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи». Незважаючи на те, що ці компетентності та програмні результати навчання формуються дисциплінами основного компонента освітніх програм, у національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, додатково це відбувається під час вивчення студентами такої вибіркової дисципліни як «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті» [4].

Основною метою курсу «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті» є сприяння: формуванню системного мислення, створення моделі гармонійної взаємодії з навколишнім середовищем та навчання проводити освітню діяльність в інтересах сталого розвитку під час фізкультурних, оздоровчих та спортивних заходів. В межах курсу слухачі не тільки знайомляться з історією появи парадигми сталого розвитку, цілями сталого розвитку та міжнародною діяльністю для їх досягнення; вони розглядають спектр діяльності особистості, яка може сприяти досягненню усіх сімнадцяти цілей та навчаються їх впроваджувати під час своєї професійної діяльності. Серед цілей сталого розвитку, Ціль 3 безпосередньо стосується здоров'я людини і визначена як «Міцне здоров'я і благополуччя». Решта шістнадцять цілей спрямовані на розв'язання інших глобальних проблем людства, проте, всі вони мають відношення до здоров'я людини. Адже здоров'я людини залежить не тільки від генетичного чинника та медичного обслуговування, а й від якості навколишнього середовища та способу життя.

Змістом програми навчальної дисципліни «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті» передбачені такі теми в межах двох модулів:

Змістовий модуль 1. Сталий розвиток – сучасна парадигма розвитку людства: 1. Сталий розвиток: перші кроки та шлях становлення. 2. Освіта і спорт для сталого розвитку: практичні дії в ЄС та Україні.

Змістовий модуль 2. Глобальні проблеми людства у контексті сталого розвитку та досвід спортивної галузі для їх подолання: теоретичні та методичні аспекти: 1. Діяльність спортивної галузі та освіти для протидії зміні клімату. 2. Діяльність спортивної галузі та освіти для вирішення проблеми водних ресурсів. 3. Залучення спортивної галузі до збереження й раціонального використання ґрунтових ресурсів. 4. Екосистеми в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. 5. Діяльність спортивної галузі у сприянні розв'язання глобальної продовольчої проблеми. 6. Енергозбереження в спортивній галузі. 7. Спортивна галузь і управління відходами. 8. Діяльність галузі фізичної культури і спорту для збалансування урбанізованих і природних екосистем. 9. Соціальні проблеми суспільства і спорт. 10. Мир і партнерство для

сталого розвитку. Олімпійські цінності та боротьба спорту за мир в Україні й світі.

Всі теми «Змістового модуля 2» мають питання, присвячені здоров'язбереженню, що дозволяє формувати здоров'язбережувальну компетентність слухача. Адже будь-яка глобальна проблема людства має свій негативний вплив на здоров'я людини: зміна клімату, забруднення атмосферного повітря та повітря закритих приміщень, забруднення питної води та поверхневих водойм, забруднення ґрунтів, якість продуктів харчування, якість природних та урбанізованих екосистем, взаємовідносини особистості й суспільства в решті-решт.

Таким чином, в межах вибіркового компонента «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті» освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів спеціальностей Середня освіта (Фізична культура) та Фізична культура і спорт Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка здійснюється формування системного мислення слухачів, моделювання гармонійної взаємодії з навколишнім середовищем, навчання проводити освітню діяльність в інтересах сталого розвитку під час фізкультурних, оздоровчих та спортивних заходів з обов'язковим акцентом на збереження здоров'я людини.

Список використаних джерел

1. Гаркуша С.В. Сучасні тенденції у стані здоров'я дітей і молоді в умовах навчання. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2013. № 10 С. 7-11. doi:10.6084/m9.figshare.775315

2. Освітні програми факультету фізичного виховання – chnpu.edu.ua. *Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка – chnpu.edu.ua*. URL: <http://chnpu.edu.ua/faculties/physical-faculty/123-fakultet-fizichnogo-vikhovannya/382-osvitni-programi>

3. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. К.: МОН,

2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/017-Fizkultura.sport-bakalavr.28.07.pdf>

4. Цигура Г.О. Силабус навчальної дисципліни «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті». *Електронний диск НУЧК ім. Т.Г.Шевченка*. URL: <https://cloud.chnpu.edu.ua/index.php/s-wi6aysHQw8FZzp9> (дата звернення: 02.04.2024)

5. Які хвороби найчастіше стають причиною смертності в Україні та світі. *Слово і Діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/04/09-infografika/suspilstvo/yaki-xvoroby-najchastishestayut-prychynoyu-smertnosti-ukrayini-ta-sviti>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Челнокова Марія Сергіївна

старший викладач кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шеремет Інеса Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Коненко Денис Юрійович

студент 2 курсу магістратури спеціальності Середня освіта «Здоров'я людини», Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

На сучасному етапі розвитку України проблема охорони здоров'я підрастаючого покоління є актуальною та соціально значущою. Оскільки надто високою у нашій країні є передчасна смертність населення; помітним є високий рівень захворюваності молоді на тлі значного поширення чинників ризику, зокрема, тютюнопаління, вживання алкоголю, наркотиків, поширення епідемій туберкульозу і ВІЛ/СНІДу. Зростає кількість серцево-судинних захворювань серед молоді. На сучасних дітей та учнівську молодь впливає низка чинників, дія яких раніше була значно меншою. Це, зокрема, зниження фізичного і підвищення нервовопсихологічного навантаження, інформаційне перевантаження, стрімке поширення серед дітей та молоді шкідливих звичок, різних видів залежностей. Ситуація є загрозливою через постійний ріст депресивних розладів, тривожності та астенії. Тому надзвичайно важливим є збереження і зміцнення здоров'я учнів[2].

В сучасних умовах виникає потреба в підготовці учителів, готових не тільки творчо реалізувати себе в умовах мобільного світу, реформування системи вітчизняної освіти, а й орієнтованих на збереження і підтримку власного здоров'я й здоров'я підрастаючих поколінь, зокрема підготовленість майбутніх учителів основ здоров'я до здоров'яформувальної діяльності. Виникає питання підбору методів та засобів підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до здоров'яформувальної діяльності. На нашу думку, одним із засобів підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до здоров'яформувальної діяльності є використання

тренінгових технологій. Тренінгові технології дають можливість моделювати професійні уміння майбутнього учителя впродовж навчання та формування здібностей до здоров'яформувальної діяльності. Тренінгові технології повинні стати складовою традиційного навчального процесу [2].

Проблеми професійної підготовки викладачів висвітлено у працях О. Базалука, В. Беха, В. Вашкевича, І. Зязюна, К. Корсака, В. Кременя, М. Култаєвої, В. Лутая, Н. Ничкало, І. Передборської, В. Радкевич, С. Ящука. Особливості використання тренінгових технологій в освітньому процесі висвітлено у працях А. Алексюк, О. Падалки, О. Кукліна, О. Щербак, С. Сисоєвої, Т. Поясок, В. Безпалька, Л. Бондарєва та інших.

Отже, здоров'яформувальну освіту в широкому значенні можна визначити як комплекс системних змін традиційної системи освіти з метою підвищення ефективності цілісного навчально-виховного процесу щодо збереження і зміцнення життєздатності учнів у взаємозв'язку з корекцією їх внутрішньої картини здоров'я. Здоров'яформувальна діяльність в школі потребує створення єдиного здоров'яформувального простору, що забезпечує розвиток особистості з урахуванням фізіологічних та інтелектуальних особливостей, задоволення її потреб і можливостей. Поняття «тренінг» як спосіб перепрограмування наявної в людини моделі управління своєю поведінкою і діяльністю. У практиці роботи вищої школи найбільшого поширення набули наступні види тренінгу: тренінг партнерського спілкування; тренінг сензитивності; тренінг креативності [3].

Застосування тренінгових технологій у підготовці майбутніх учителів основ здоров'я до здоров'яформувальної діяльності передбачає реалізацію педагогічних умов: вчитель повинен бути компетентним у питаннях розвитку підготовленості майбутніх учителів; врахування вікових особливостей; тренер виступає у ролі фасилітатора; індивідуальний підхід до кожного; здійснення контролю та

оцінки ефективності використання тренінгових технологій. Після розробки комплексу занять з використанням тренінгових технологій для підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до здоров'яформувальної діяльності було проведено перевірку їх ефективності, що виступило четвертим завданням у нашій науковій роботі.

Список використаних джерел

1. Бондарева Л.І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». К., 2007. 250 с.

2. Білик В.Г. Науково-теоретичне підґрунтя формування підготовленості майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*.

Серія Валеологія : сучасність і майбутнє. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. № 1139, Вип. 18. С. 76-81.

3. Долинський Б.Т. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до формування здоров'язбережувальних навичок і вмій у молодших школярів у навчально-виховній діяльності: [монографія] / Борис Тимофійович Долинський. Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010. 265 с.

ПЕРЕБУДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК РІВНЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чиченьова Оксана Миколаївні

старший викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Новікова Ірина Василівна

старший викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Лукачина Анатолій Васильович

старший викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

За останні роки ХХІ сторіччя, європейська освіта зазнала значних змін і реорганізацій, які надали позитивний вплив на якість навчання в освітніх закладах, на збільшення чисельності здобувачів вищої освіти в Європі, а також посприяло відновленню престижу і популярності такої освіти.

Зміни почали відбуватися у 2017 році, внаслідок рішення Єврокомісії, яке стосувалося вдосконалення системи навчання в освітніх закладах Європи, які на той час мали незадовільні позиції у світовому рейтингу. Запропонував зміни і вніс проект реформ до комісії, президент Франції Еммануїл Макрон

і Єврокомісія, майже одразу, схвалила усі рішення і виділила чимале фінансування для переформатування освіти згідно з інноваційними змінами, технологічним прогресом, тощо. Ідея про створення сучасного, європейського, освітнього процесу затверджена до 2025 року і передбачає створення нових консорціумів освітніх закладів, в які можливо будуть входити, в майбутньому, і заклади нашої країни.

Поштовхом до змін, були ще такі фактори, як занадто збільшена кількість освітніх закладів в країнах (державних та комерційних) і їх якість навчання не впливала на гідний рівень підготовки фахівців, які по